

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 5.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Táð stóri lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 29. januar 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11-5. Telf. 114.

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Hugo Øster's Maskinsnedkeri,

Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

TAD ER ALTÍÐ soleiðis, at táíð hitt myrkasta og mest baldruta liði á vetrinum er av, táíð januar mánaði er komin væl á hall, so kenna øll her í Føroyum, at nú stýttist tíðin, nú fækkast dagarnir, til sjófólkið fer av stað.

At tað liður at tí tíðini tá ið skipini fara út, høyrst á hamarslognum umborð í skipunum, bæði á beding og á vík og vági, tað sæst av ljósumum, ið nú brenna longri um kvöldini, har segl eru til umvøling og nýggj eru til seymingar. Tað kennst í hvørjum einasta heimi í Føroyum, hagani unglingar og eisini eldri menn fara til sjós, at tíðin nærkast. Konufólkini hava nógv at takast við, at þjóða og seta istand, og fáa gjørt nakað av nýggjum aftrat eisini í ár. Tí, tað fellur altíð lættari, altíð at lata eitt sindur av heilt nýggjum, heldur enn at útseta seg fyri, at koma undir at lata alt av nýggjum — og tað vil tað koma, um ikki væl verður eftirfarsað, at halda alt viðlíka við at gera nýtt aftrat á hvørjum vári.

Hetta starvsemi, henda fyrirreikingin við at halda alt klárt og greitt til menninir fara av stað og skipini fara út, merktist ikki bert á heimunum, seglloftunum, kallifatrung og smíðing um borð á skipunum. Hetta merktist nógv víðari enn so. Sjálvt ferðasambandið við útheimin er litað og fargað av hesum sama: Nú nærkast tíðin táíð skipini fara út.

Longu er lýst í blóðum um eykaskip, ið verða at senda til Bretlands eftir tilfari til skipaútgærd. Umboðsmenn fyri tey stóru handilsfelagini rópa á føroyskar keypmenn og reiðarar um at senda inn orðrar í rúmari og góðari tíð, so alt kann vera greitt, táíð skipini skulu leggja frá landi.

Stutt og greitt, alt ið kann virka er í virki, tí tímin er nær, táíð skipafloftin leggur út.

Tað kom okkum tí nakað dátt við táíð hetta blað var út-komið seinast, at ein fiskimaður spurdi okkum, hví einki stóð í bláðnum um kontraktina — kontraktina millum fiskimenn og reiðarar.

Vit skilja so væl fiskimannin,

ið fyrst er í tí óvissa sjálvt um hann hevur eina kontrakt at halda seg til, og nú gerst enn meira óvissur um hvussu verður við tí óvissa, táíð einki skil er komið á kontraktina fyri komandi ár, og januar mánaði er á tampi.

Hetta er ikki vanlig gongd, og minni enn so. Veturin plagar av fiskimennum og reiðarum at verða nýttur til at greiða bæði spurningar og fløkjur, ið koma kunnu upp teirra millum, og táíð várið nærkast er vanligt alt frá hondum greitt og partarnir eru komnir á samt um hvussu vera skal komandi ár.

Hesa ferð tykist at vera øðrvísi vordið. Tólvtipturin av 1929 er longu farin, men enn er einki greitt um hvussu gongst við ráðagerðini, hvørt partarnir eru komnir á samt ella ikki. Her í blaðnum er einki nevnt um tað.

Við at leita aftur til fundin, ið hildin varð 1. decembir — tað er tað einasta almannakunnuga, ið fram er komið enn — so kom eingin semja í lag á tí fundi. Viðgerðin vardi 3 (tríggjar) tímar, og so var fundur slitin og hvør fór til sín.

Tað, ið fram kom á hesum fundi, hevur staði her í blaðnum, men vegna tann týðning, ið tað vil hava fyri fiskimannin í Føroyum, um nakað áleiðs kemur av skafti við tí, ið framsett var á fundinum, loyva vit okkum at prenta fiskimannsins krøv her einaferð enn:

1) Kokkurin má ikki fiska, 2) Manningin fær alt slógvíð, 3) Serliga kontrakt millum felagini um sildaveiðu, 4) Manningin fær friða ferð til og frá skipið, 5) Manningin fær avrokning og kontant góldið til góðahavandi við tað sama reiðarin hevur tikið ímóti peningi fyri felagsfiskin, 6) Manningin fær serstaka løn fyri at landa part reiðarans 7) Skipini skulu gerast seglklár áður enn mynstrað verður, 8) Reiðarin skal syrgja fyri forsvartilgari goymslu til carbið umborð og 9) Manningin fær 35 % av veiðuni tá skipið fiskar yvir 500 skpd.

Reiðarar vóru ikki sintir at ganga við tí hesi framsettu krøvini — tó kundu teir ganga við til at sýta kokkinum at fiska á suðurlandinum um várið. Men so kom hin spurningurin frá reiðarunum, ið ætla skuldi at dugna teim ið hvussu var, um tað gekkst fiskimennum aldri so illa. Og sum vit kunnu skilja so stoggði og hvíflur framvegis øll semja á hesum spurningi reiðarans:

„Hvat vilja fiskimenn siga, um reiðarar krevja at fiskimenn bert fda t. d. 30 pct. tá skipið

fær minni enn t. d. 400 skpd.?

Hesin spurningur frá reiðarum var av Fiskimannafelagnum sendur út til limirnar tann 4. decembir.

Væl kann tað viðhvørt ganga heldur drúgført at fáa svar inn aftur uppá so stórar spurningar sum henda, har fiskimenn skulu skriva undir, at teir, ið minst fáa fyri slitt slitt umborð á skipunum tó kortini skulu fáa minni uppá seg enn teir, ið eru heppnir at vera við skipi, ið fiskar framifrá væl.

Hvussu hesi svarini hava verið, ið inn eru komin, vita vit ikki enn, men so leingi sum eingin ráðgerð hevur verið aftur partanna millum stendur alt í tí óvissa.

Hin nýggji formaður Fiskimannafelagsins, letur til at vera ókunnugur við hetta starvið hann er komin í, og skotið hevur tí verið til, at semingsmaðurin, harra H. O. Hansen, skal fáa skil á partanna millum.

Sjálvandi er ein slík leið gongd. Men her ræður tað um, hvat ið semingsmaður sigur, tí partarnir hava enn bert verið til eina einastu ráðgerð uppá 3 tímar, og tað kann tó ikki bera til, soleiðis at kasta alt í føvningin á semingsmanninum.

Partarnir eiga sjálvir at gera eitt arbeið, og tað ræður altíð um, at hava roynt so mikið sum moguligt, áður enn tað verður ovseint. So var síður fyrr í Fiskimannafelagnum, tað vórð arbeiðt og arbeiðt til partarnir høvdu fast at halda um. Og sjálvt um henda hálogna semingsløg er komin at galda fyri Føroyar — fyri hitt arbeiðandi fólk ið er hon einki verd — so kann tað tó ikki vera ætlanin, at tað skal hvíla á hesum eina manni at greiða alt úr hondum, báðum portum til vildar, og felagini einki skulu gera sjálvi.

Vit hava vent okkum til felagskrivara Føroya Fiskimannafelags um hvussu gongst við kontraktini, og hann svarar:

37 sókn hava svara á útsendu spurningar. Slógvspurningin vírða teir litið og eingin vil streiku um hann. Í 11 av teim sóknunum eru menn hugaðir fyri streiku um punkt 2 (procentirnar). 44 sóknir eru í alt í F.F., so tað er bert 1/4 av sóknartalinum, men langt frá 1/4 av limatalinum sum er fyri streiku. So státt er mest útlit til somu kontrakt; men sjálvsagt er hon ikki bindandi uttan eina samtykt felaganna millum.

Helst verður fundur aftur tá sýsluformannavalið er liðugt.

Fyrr verður einki at frætta.

Karl Liebknecht og Rosa Luxemburg.

Eitt 10-ára minni.

15. januar 1919, seint á kvøldi vórðu tey eldhugaðu, heimsgitnu starvssystjunini, Karl Liebknecht og Rosa Luxemburg av gardarverndarliðinum heind inn á »Eden-Hotel« í Berlin, aftaná at tey fyrst vórðu gripin av handtakin av »borgaravendini«. Seinri, tá ið tey skuldu flytast hagani vóru tey á leiðini svikluga myrd. Tey vórðu syrgd av øllum arbeidaraflokkinum, vinum og mótsøðumonnunum.

Nú í ár um sama mundið, 10 ár aftaná henda ógvissla myrðingardag, minnst vit hesi bæði starvssystkin, tey mest áhaldandi og árasnu innanfyri heimsins unga arbeidaralið: Kollveltingarmágvan myrður egnu børn síni.

Hesi bæði, Rosa Luxemburg og Karl Liebknecht, eru nú, 10 ár aftaná at tey vórðu myrd, ikki bert tey ið logdu grundarsteinin til »Spartacus«-flokkinn og hin kommunistiska flokkinn. Í ár sannast Karl Liebknecht sum hin eldkeivkjandi røðarin, ið savnaði allan heimins ungdom um mál og mið javnaðarmanna, vændi hann upp til boðberarar og slóðbrótarar fyri nýggjari, rættvísari fólkastjórnadari samfelagsskipan. Vit minnst táíð hann at byrja við stóð einsamallur á tyska ríkisdegi og við harmdarrandi rødd mótmælti tí ókristuliga blóðbæði, ið yvurvöldin hevði ført Týskland inn í. So bardist hann mót teim ið organiseraðu hetta morðverk.

Vápnagný, granateldur og kanóndun eru tagnaði — Karl Liebknecht er eisini tagnaður, hann fell fyri myrðarhondum. So hevði tó verk og starv hans sigrað í hansara egna heimlandi, har bæði hann og faðir hansara, Wilhelm Liebknecht, høvdu sitið innanfyri jarnsignar fongsilsdyr fyri teirra sannleiks-, frælsis- og rættvísisríð.

Til áminningar um Karl Liebknecht fyri djórva stóðu hans á tyska ríkisdegi, har hann einsamallur segði nei, táíð meiri peningur skuldi jústast til at halda morðleikin viðlíka, varð stovna eitt fond, ið bar navn av honum og Rosu Luxemburg, og til henda fond lótu eisini Føroyingar pening til.

Bæði hesi menniskjur, Rosa Luxemburg og Karl Liebknecht, hava ritað navn slitt so djúpt í søgu arbeidaranna, í teirra stremban til betri samfelagsviðurskið, at hesi nøvn verða at standa so leingi kringlan heldur.

HVORFOR?

Jeg har med Forundring set i Bladene, at Thorshavn (Thorshavns Byraad) har sendt 2 Mand til Danmark for at forhandle med Entreprenørfirmaet, der skal udføre det store Stykke Arbejde: Lillebæltsbroen. Da denne Forhandling hovedsagelig i det store og hele vil dreje sig om eventuel Leverance af færøsk Sten til denne store Bro, forbavser det mig saa meget mere, at Byraadet — ja, maaske hervedende Haandværkere med — ikke har kunnet hitte paa andre, der var noget bedre skikkede til dette Hverv end disse. Ligesom den ærede Indsender i dette Blads sidste Nr., har jeg al tilbørlig menneskelig Respekt for Hr. Johs. O. Joensen, der i Egenskab af Byraadsformand ved Udrettelse af et saadant Ærinde sikkert er paa sin Plads, og havde ogsaa været godt udrustet til at møde i Anledning af en saadan Sag, hvis han havde en god Assistance. Efter hvad jeg erfarer, saa er hans Assistance af den Art, at man i Stedet for at have Forhaabninger, om end ganske svage, indskrænker sig til at sætte det ene Spørgsmaal op efter det andet: Hvad vil der ske? Hvad kan der ske? Hvad maa der ske?

Thorshavnske Indbyggere har nu snart i 5 Aar kendt Byraadsformandens faglige Assistance paa sin Rejse til Danmark paa Byens Vegne. At Steingrim Winther her er sat til at løse Opgaven er absolut ikke nok. Og i hele taget er det altid galt at skubbe den første, der sjældent er den bedste, af Sted, naar det gælder et saa vigtigt Spørgsmaal som Leverance af færøsk Sten.

Jeg beklager hvis det skal være Tilfældet som det forlyder, at det skal være thorshavnske Haandværkere, der er Skyld i at Thorshavns Byraad, repræsenteret ved dets Formand, Hr. Johs. O. Joensen, stiller hist nede i Danmark med Hr. Winther som Expert i færøsk Stenhugning, og særlig kendt med de mange fortrinlige Egenskaber disse Sten har. Naar man ved, at Hr. Winther i en stor Del af en Menneskealder har holdt sig i passende Afstand fra Færoerne — og naturligvis ogsaa fra de færøske Stene — og samtidig ogsaa kan understrege, at Hr. Winther ikke er nogen gammel Mand, saa vil alene dette Forhold gøre ham ganske uegnet til at forelægge Stenspørgsmaalet i København.

Jeg beklager at der ikke